

ВАЛЕНТИН Д. ИВАНОВ
ЕКСПЕДИЦИЯ В ЩАРНБЕРГ

chitanka.info

Преди близо петнадесет години, когато за пръв път попаднах в Париж, имах на разположение само един свободен следобед между полетите, и то не цял. Времето не ми стигаше да се добера от летището до центъра и спокойно да разгледам някой музей. Затова избрах да обиколя места, които са ми познати от филми: площад Вандом, долната станция на фуникулера към Сакре Кьор, триумфалната арка, Трокадеро и разбира се входа на полицейското управление до Сена, където „работеше“ инспектор Мегре. Сигурен съм, че почитателите на френските крим+ки на Мелвил, Габен, Делон и Белмондо веднага ще разберат какви са били любимите филми по това време.

По-надолу разказвам за посещение на Щарнберг, малкото градче в околностите на Мюнхен. За разлика от разходката ми из Париж обаче, тази мина под знака на друг жанр. Статията пътепис е редактирана версия на съобщение от моя блог, публикувано на 21.10.2012 година. Сега, когато живея близо до Мюнхен, замислям втори опит да посетя гроба на Майринк. Сигурно ще е за осемдесет и петата годишнина от смъртта му.

* * *

Густав Майер (Gustav Meyer) е роден на 19.01.1868 г. в Прага. Един ден, двадесет и четири години по-късно, той стои в стаята си, с пистолет в ръка и се готви да се самоубие, когато някой пъха в процепа под врата му окултна брошура. Заинтригуван, той отлага самоубийството, докато я прочете, и постепенно се увлича от окултизма, до такава степен, че десет години по-късно известно време лежи в затвора по обвинение за използване на окултизма в операциите на собствената си банка. Опитът за самоубийство, окултната брошура и крушението на банковата му кариера довеждат Майер до безпаричие. Принуден от обстоятелствата, той започва да си вади прехраната с преводи. А по думите на братя Стругацки, преводаческата кариера е безценна школа за един писател, и нищо чудно, че плахите му литературни опити от нулевите години на двадесетото столетие постепенно разцъфтяват в успешна писателска кариера, един от върховете на която е романът „Голем“.

Изкушените (и дори не толкова изкушените) читатели сигурно се сещат, че разказвам за Густав Майринк (Gustav Meyrink) — под този псевдоним Густав Майер остава в литературната история.

Скоро ще се навършат осемдесет години от смъртта на Майринк, който почива на 4.12.1932 година в баварското градче Старнберг (Starnberg), на около тридесет и пет минути с влак от центъра на Мюнхен. Тази близост накара Сашо Карапанчев да ме подтикне към една малка експедиция до гроба на Майринк още през юни, когато бях в Мюнхен по служба за месец и половина, но тогава работата и грижата за децата не ми оставиха време да ида до Старнберг. Но обещах на Сашо при първа възможност да го направя.

Възможността се появи на 20.10.2012, в съботата между петъчното и понеделничното съвещания. Времето беше необичайно топло за втората половина на октомври, до такава степен, че по-късно с изненада си дадох сметка как щурмувам хълмовете около Старнберг по риза и с навити ръкави, сякаш съм се кандидатира на някаква изборна длъжност в Щатите — сцената ме подсети за една любопитна карикатура в Ню Йоркър — двама души си говорят на предизборен митинг. Единият се чуди: „Очите с вертикални зеници подсказват, че той е извънземен завоевател (мой свободен превод на «alien overlord»), а навитите ръкави подсказват, че е човек от народа“. Прощавайте за изтърканата шега.

Предните дни, след малко ровене из Интернет, научих къде се намира гробището на Старнберг и дори видях снимка на надгробната плоча. Картите на Гъгул ми казаха как да се добера до там от спирката на електричката, по-известна в тези части на света като S-Bahn и в събота, в десет и половина сутринта се качих на влачето. Малко повече от половин час по-късно се намирах на гарата в центъра на градчето. Ориентирах се по местността, както ме беше учил моя командир на взвода в ШЗО-то, и потеглих. Само че след две крачки видях надпис „Музей“, със стрелка. Не може в музея на града да не знаят къде е гробът на техния именит съгражданин. Оказа се, че може. В музея имаше двама служители — възрастен, който не говореше добре английски, и младеж, който го знаеше доста добре (това е ситуацията почти навсякъде в Германия). След десетминутно бързо прелистване на книги, които ние бихме нарекли краеведчески, ако не бяха чудесни издания на гланцирана хартия с цветни илюстрации, те

не можах да ми помогнат. Знаеха къде се намира къщата му, но тя не е музей, а да ходя и да смущавам хората, които днес живеят там ми се стори неуместно. Така че аз си продължих по пътя, предначертан от Гугъл, към местното гробище.

Лекотата, с която стигнах до целта на похода си е доказателство за ползата и пълнотата на Гъгулската услуга. Само дето нито картите, нито спътниковите снимки предават онова връщане към детството, което предизвика „златната есен“, през която крачех. Няколко дни по-рано в Мюнхен е била истинска зима. Преди конференцията си идвах в България и две седмици по-рано, на идване, сменях самолети във Франкфурт и Мюнхен. Температурите в средата на деня бяха съответно четири и десет градуса. А сега грееше почти лятно слънце. Бързо свалих якето и навих ръкавите на ризата. Германските села създават усещането за обживяност и благоустроеност (сецам се за едноименната част от „Пладне, XXII век“, само че благоустроеността тук е по-лесно разпознаваема) в по-голяма степен от градовете. В по-урбанизираната среда новото строителство изтрива следите от миналото и дори един ремонт — каквито тук правят често — е достатъчен за да премахне усещането за историчност. В провинцията не е така — калдъръмените пътеки, вадите и старите мостчета сякаш са били на мястото си с векове. За пръв път се сблъсках с това, когато през 2003 г. поживях известно време в Гаршинг — село на север от Мюнхен, където се намира централното управление на нашата обсерватория. Старнберг носи същата атмосфера дори в по-голяма степен, защото и по времето на Майринк, и сега, е бил богаташко място за живеене и модерните сгради грижливо да моделирани да изглеждат като стари.

Чудесният парк и езерото предизвикаха и други асоциации — с подобни атрибути започва „Фатерланд“ („Fatherland“) от Робърт Харис (Robert Harris): в парка край едно езеро е намерен труп на висш нацистки функционер. По-късно се разбира, че убийството е част от зловеща операция да се предотврати разкриването на тайната на геноцида срещу евреите. В алтернативния свят на Харис няма понятие Холокост, Хитлер е спечелил Втората световна война и за съществуването на лагерите и пещите знаят малцина. Майринковият Голем е замислен именно като защитник на евреите срещу геноцид — още един любопитен паралел за деня.

Старнберг е скъпо място. За Мюнхен това е същото, каквото е Холивуд за Лос Анжелос или Нюпорт — за Бостън. Майринк дължи доходите, които му позволяват да живее тук, на „Голем“ и на още няколко книги. Но аз съм пристигнал именно заради „Голем“ — романът, който го е направил водещ автор на ранно „градско фентъзи“. Книгата почива на стара еврейска легенда — големът е създаден и оживен с кабалистични заклинания, за да спаси еврейския народ и след като изпълнява задачата си, се превръща в прах. Подобно на Щирлиц в „Отчаяние“. Изглежда съдбата на повечето спасители и защитници е да бъдат наказани за благодеянията си.

Независимо от резултатите, темата за спасяването на народа е често срещана във фантастиката и фентъзито. И в българската фантастика е достойно представена от поне няколко автора: Николай Теллалов с неговата драконска четирилогия, Георги Малинов с романа си „Орфеус слиза в ада“. Общото между изброените книги е, че фантастичното средство — голем, дракони или алтернативни реалности — се използва за решаване на нечии национални неволи.

* * *

Уви, гробището се оказа погрешно — прекалено ново. Съдейки по датите на паметниците, то се използва от края на шестдесетте години. За всеки случай го обиколих нашир и надлъж, също като героя на Юрий Любимов от „И адът следваше подире му“ (заглавието е цитат от евангелието на Йоан; в оригинал „И ад следовал за ним“). Разходката ми отне около час, тукашното гробище не е голямо както Пер Лашез, тъй както Старнберг не е голям като Париж.

Безславното ми завръщане до брега на езерото постави началото на друга сага — дванадесет километров пешеходен преход на юг, до Тутзинг, който продължи до пет и половина следобед, но както се казва, това е епизод от друг сериал.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.